

Uraanit legendat -sarjassa 1991 Jean-Luc Fromental ja Daniel Riens kertoivat, miten Hurlant käyvä genevealaisilla ystäville kirkkulla yöllä temassa varonaa vuotehain. Kuvitus: D. Marce.

Kirsi Kinnunen

Heviä-ennen-heviä

- Métal Hurlant

Métal Hurlant mullisti 25 vuotta sitten ranskalaisen sarjakuvan. 131 numeron ajan ilmestynyt julkaisu auttoi uransa alkuun tai uusille urille kymmeniä lupaavia tekijöitä Moebiuksesta Enki Bilaliin. "Ulvova metalli" ei pakottanut tekijöitään tietynlaisiin muotteihin.

Eihän siitä ole kuin neljänensuosisata: Ranskassa – niin kuin muuallakin Euroopassa – rock'n'roll soi vain merirosvoradioissa, julkinen taho ei ollut ehtinyt virallistaa nuorisokulttuuria ja media tarjosi kiitokuvia kilteille lapsille.

Toukokuu 1968 oli kuitenkin pyyhkäissyt hyökyaaltona vanhojen asenteiden yli. Amerikan underground kiehtoi, Crumbia ja Shelonia luettiin kuin muinoin raamattua ja rokki, huumeet ja vapaa seksi alkoivat olla täyttä todellisuutta.

Vuonna 1964 perustetun nuorisosarjakuvalehti Piloten päätoimittaja René Goscinny alkoi tuntuu nuorista tekijöistä – Philippe Druillet, Jean Giraud/Moebius ja Jean-Pierre Dionnet – liian itsevaltaiselta. Ja aivan liian kesyiltä.

Vuonna 1975, sen jälkeen kun Gotlib, Mandryka ja Brétecher olivat perustaneet ensimmäisen sarjakuvatekijöiden omajulkaisun, l'Echo des Savanes-lehden, kolmikko Druillet-Moebius-Dionnet aloitti Métal Hurlant (Ulvova metalli) -seikkailun.

"Aluksi lehden piti ilmestyä kolme kertaa vuodessa, mutta suosio oli heti valtava ja siitä tuli pian kuukausijulkaisu", kertoo Jean-Luc Fromental. Hän tuli lehden vuonna 1981 ja toimi sen viimeisenä päätoimittajana vuoteen 1986, jolloin Métal Hurlant myytiin konkurssien jälkeen kustannusjätti Hachettelle. Se merkisi vuonna 1987 lehden tarun loppua, 131 numeron jälkeen.

Marsilaisimmat menivät "Metallin" talliin

Métal Hurlant on ilman epäilyksen häiväi yksi legendaarisimmista sarjakuvalehdistä kautta aikojen. Ranskassa sitä ei ole unohdettu. Saint-Malon Etorniant Voyageur (Outo matkalainen) -kirjallisuustilaisuusfestivaali tarjosi keväällä kokonaisen näyttelytilan Métal Hurlantin runsaat kymmenen vuotta kestäneen seikkailun esittelyyn.

"Kaksi kolmannelta nykypäivän merkittävimmistä ranskalaisista sarjakuvan-

tekijöistä on Métal Hurlantin perillisiä", arvioi sarjakuvatekijä Jano. Hän loi 1970-luvun lopussa Bertrand Tramberin kanssa rokkarirotta Kebran. Se oli ensimmäinen sarjakuvahahmo, joka puhui (Parisin) lähiöviidakoiden nuorten kieltä. Suosio oli huima.

"Kun Métal Hurlantin kesyttömät piirtäjät matkasivat herättämään pahennusta sarjakuvafestivaaleille, signeurauspöytien takana kiemurteli satapäinen hulluna humalassa vellova jono sekä "siltä rotta-piirtäjältä" kuvan haluavia pikku-Kebroja että Frank Margerinin Lucien-hahmon fanitoisintoja", kertoo Jean-Pierre Dionnet, lehden ensimmäinen päätoimittaja.

1970-luvun loppu ja 1980-luvun alku olivat uuden, aikuisten sarjakuvan kulta-aikaa. Erityyppiset piirtäjät ryhmittäivät eri lehtien "talkeihin". Näistä merkittävimpiä olivat A Suivre, Charlie Mensuel, l'Echo des Savanes, Fluide Glacial, Métal Hurlant ja Pilote. Hurjapäisimmät ja "marsilaisimmat" hakeutuivat Métal Hurlantin ilmapäiriin. "Metallin" piirtäjistä mainittakoon vielä vaikkapa Enki Bilal, Yves Chaland, Dodo & Ben Radis, Serge

Clerc, Jacques de Loustal, Francois Schuiten, Denis Sire, Joost Swarte, Jacques Tardi – jotkut heistä lehden ilmestymisaikana vakiintuneita tekijöitä, toiset Métal Hurlantin hautomosta puhjenneita kykyjä.

Humanoidit yhtyvät

Lehti aloitti scifistä, mutta hyvin pian linja laajeni niin, ettei mikään marginaalinen, vaihtoehtoinen tai "vasta"-alkuinen ollut sille vierasta eikä mikään liian kaunista – eikä moni asia myöskään liian suurta...

Métal Hurlantia julkaisi kustannusyhtiö Humanoïdes Associés, jonka kohdalla nimi oli enne. Voisiko mikään muu nimi kuin Yhdistyneet Humanoidit kertoa paremmin yhtiön linjasta?

Kustantamo toi myös ensimmäisenä ranskalaislukijoiden tietoisuuteen Charles Bukowskin, Hubert Selbyn tai Hunter S. Thompsonin. Oman kirjallisen taustansa ansiosta Jean-Luc Fromental pyrki lähentämään kirjallisuutta ja sarjakuvaa ja tilasi piirtäjiltä mm. Sam Shephardin ja B. Travenin tekstien sovitusta. 1980-luvun alkupuolella muutaman vuoden ajan Humanoïdeilla oli "Metallin" lisäksi kaksi muutakin lehteä, huumorijulkaisu Rigolo ja toimintamys-

Naisen kanssa -sarjasta tuttu Stéphane Rosse esiintyi lehden sivuilla Charlie Schlingon kanssa 1985. Teksti: Sankarimme ryhtyvät oitis töihin ja rakentavat niin ison muurin, että se vihdoin toteuttaa hiukan hassun unelman maailmanlaajuisen infrastruktuurin sulauttamisesta sarjakuvaan.

Métal Hurlantin ensimmäisen numeron kanssi vuodelta 1975, jota kuvitti Moebiuksen Arzach.

teereihin keskittynyt Métal Aventure.

Vuonna 1986 lehden lukijoille toivotti hyvää uutta vuotta aloitteleva bändi nimeltä The Pogues. 1980-luvun alussa amerikkalaiset tekivät lehden tarinoista inspiraationsa saaneen animaatiota ja scifiä sekoittaneen Heavy Metal -clokuvan.

Vastakulttuurin toteemi

Lehti aloitti puhumalla tulevaisuudesta, mutta siitä tuli hetkessä nykypäivän polttolasi, joka hehkui scifin lisäksi rokkia, fantasiaa, avaruusmonstereita, outoja kirjailijoita, dekkareita, thrilleireitä, huumeita, gotiikkaa, goreaa, piirrettä, undergroundia, B-luokan elokuvia. Sen vaikutukset ovat kantaneet nykypäivään asti: Canal Plus, Simpsonit, Ridley Scott, Tim Burton, Luc Besson, cyberpunk, Blade Runner, Marc Caro & Jean-Pierre Jeunet tai japanilainen animaatio ovat kukin omalla tavallaan Métal Hurlantin lapsia.

"Lehden taiteellinen johtaja Charles Petit keksi 1980-luvun alkupuolella lanseerata 70-luvun revival-ilmion. Se onnistui – ja jälleen lehti hämmäsi vakiintuneita kuvioita", Fromental kertoo.

Métal Hurlantista tuli vastakulttuurin muotoja yhdistävä toteemi, jonka magikka säteili yli rajojen. Sen konsepti ja sisältö myytiin muun muassa Pohjoismaihin, Espanjaan, Italiaan, Hollantiin ja Yhdysvaltoihin. Viimeksi mainitussa sen nimeksi tuli Heavy Metal ja

Janon La Piste du Bongo koristi Métal Aventuren kantta vuonna 1985.

kumma kyllä lehti ilmestyy siellä edelleen, 13 vuotta emolehden kuoleman jälkeen.

"Métal Hurlant oli kuin vahvistin, joka keräsi pinnan alla hajallaan olevat vastakulttuurin ilmiöt säteileväksi kimpuksi ja lähetti maailmalle", Fromental suitsuttaa.

"Me olimme niiden kotisatama, liitolaisten ja äänitorvi. Métal Hurlant oli uusien kykyjen hautomo, jossa kaikilla oli yhtäläinen mahdollisuus menestykseen. Sitä ei julkaistu vain taattujen myyvien nimien turvin, vaan se saattoi reväyttää etusivulle suuren tähtien nimen täydestä tunteettomuudesta."

Esimerkiksi Serge Clerc tai Frank Margerin ovat tällaisia Jean-Pierre Dionnetin löytöjä.

Ligne crade ja muut vallankumoukset

"Lehden taloushallinto seurasi tuhon tietä, mutta taiteellisesti sen historia on silkkaa voittokulkua", Fromental toteaa.

"Métal Hurlantissa esimerkiksi Pilotteen Blueberryä piirtänyt Jean Giraud saattoi päästää kaksoisolentonsa Moebiuksen valloilleen. Sitten hän tekikin sarjakuvassa sellaisen graafisen ja narratiivisen vallankumouksen, ettei toista ole nähty.

Moebiuksen graafinen jälki vaikutti pitkään aikaa monien tekijöiden, kuten vaikkapa Serge Clercin, alkuaikojen töissä. Samoin Janon ja Tramberin vuodesta 1978 julkaistujen piirrosten "ligne crade" (liikainen viiva) veti peräänsä joukon opetuslapsia aikana, jolloin "ligne clairen" (puhdas viiva) herruus oli kiistanon."

Mutta mistä Métal Hurlantin voima sitten sikisi?

"Kollektiivista. Lehden toimitus kuhisi jatkuvasti tekijöitä, jotka arvioivat toistensa töitä, pärsivät, keskustelivat, vaikuttivat toisiinsa – tai vain kuljeskelivat

1986 Daniel Fliche kirjoitti ensimmäisen Ranskassa ilmestyneen artikkelin kyberpunkista.

häiritsemässä niitä, jotka yrittivät työskennellä."

Nykyajan metalli löytyy internetistä

"Nykypäivästä puuttuu riskinotto", arvioi Dionnet. "Vain varmoja nimiä myydään. Puuttuu lehti, joka antaisi tuoreille tekijöille aikaa kypsyä."

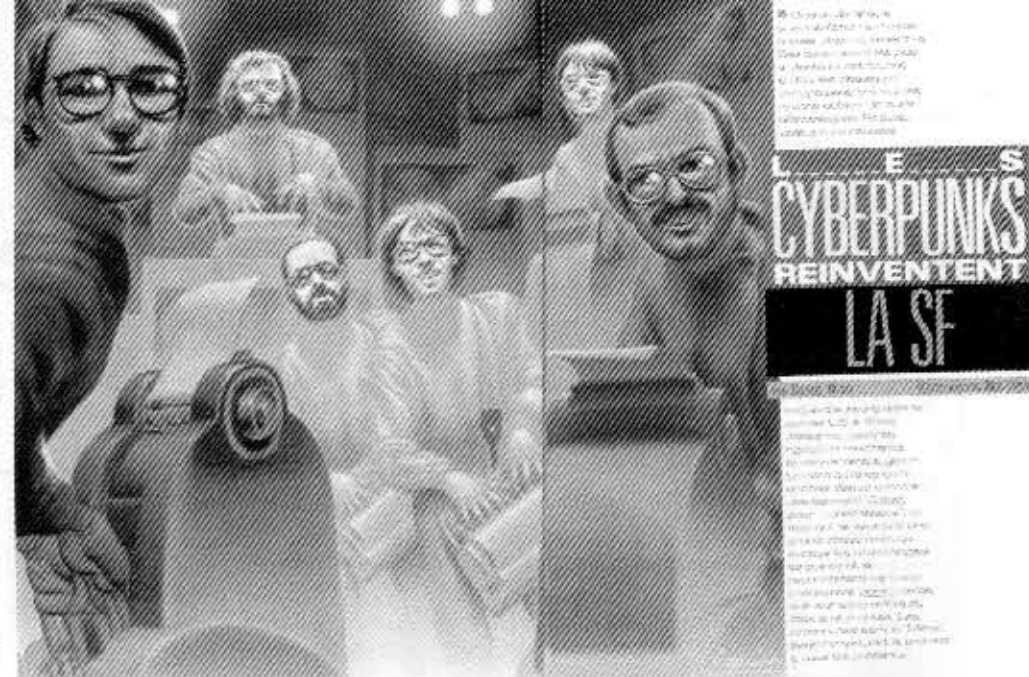
"Julkaisemalla töitään Métal Hurlantin sivuilla joku Max, joka ei ole suuren yleisön nimi, pystyi ansaitsemaan toimeentulonsa yhtä lailla kuin Frank Margerin. Nyt kun sarjakuvalehdistöä ei käytännössä ole, vain Margerinin albumit myyvät ja Max on työttömänä", Fromental sanoo.

Métal Hurlantin ajan yhteisöllisyys on myös Fromentalin mukaan kadonnut.

"Ranskassa on toki sarjakuvantekijöitä, jotka elävät töillään, mutta he ovat samassa asemassa kuin kirjailijat, kukin saa luvan selviytyä itsenäisesti. Jotkut julkaisevat teoksensa ensin pätkinä jossakin l'Echo des Savanesissa ja sitten albumina. Mutta sarjakuvan yhteisiä äänitorvia ei enää ole", Fromental tuumaa.

Métal Hurlant oli tehnyt tehtävänsä ja Métal Hurlant sai mennä.

"Se on aivan loogista. Lehti saavutti sen, minkä puolesta se oli taistellut eikä

sen tarvinnut enää jatkaa."

1980-luvun puolivälissä Ranskan television Antenne 2 (nyk. France 2) -kanavalla Pierre Lescure, Antoine de Caunes ja Alain Degraeffe aloittivat ohjelman "Enfants du rock" ja houkuttelivat Jean-Pierre Dionnetin ja rock-sarjakuvan käsitteen luoneen journalisti Philippe Manoeuvren Métal Hurlantista liikkuvan kuvan pariin.

Televisio otti nuorisokulttuurin siipinensä suojaan. Merirosvoradiot virallistettiin kaupallisiksi. Antenne 2:n nuoret rocktoimittajat perustivat Canal Plus -yhtiön. Nuorisokulttuurista tuli osa yhteiskuntaa, eikä mikään marginaalinen

ollut suurelle yleisölle enää vierasta.

"Nyt sarjakuvan tekoa opitaan kouluissa. Teknisesti piirtäjät ovat alusta alkaen taitavampia, mutta missä on tarinoiden kesyttömyys ja viljeys?" valittelee Dionnet.

"Mutta toisaalta nykynuoret ovat aivan yhtä hulluja ja uskovat tietävänsä kaiken aivan niin mekin aikamme. Nykyajan Métal Hurlant löytyykin internetistä ja animaatiostudioilta; sen kuvat liikkuvat ja sen riskit otetaan virtuaali-maailmassa. Ja sen maailman vaikuttajat ja päättäjät ovat Métal Hurlantin entisiä faneja!" ■

Viiltää.

Sarjainfo 3/2000

LIBERO

KYLLÄ!

Libero maksaa postimaksun

Libero Vastauslähetyksen Sopiimus 00100/2137

Tilaan vuoden Liberot ilmaiseksi, koska olen alle 30-vuotias opiskelija tai työtön.

Tilaan Liberon rahalla. Lähettäkää kuudenkymmen lasku.

Nimi _____

Lähiosoite _____

Postinumero ja -toimipaikka _____

Tilaukset myös: p. (09) 7740 160 tai libero@libero.fi

SARJAINES 3/2000 | 9